

*2910 • 08-37-40-200

בס"ד, בית מדרש המא"ר לארץ | שנה שמינית - ה'תשפ"ה | גליון 406

דברים - חזון | ידיעת הדרך הנכונה כיצד לילך בעלמא הדין

מסילות אל הנפש

שביבי אור בפנימיות, חסידות וקבלה
מתורת אבינו מו"ר הרב יזרם מיכאל אברג'ל זיע"א

עפ"י שיעורי בנו וממשיך דרכו הגה"צ
מו"ר הרב ישראל אברג'ל שליט"א

גליון זה הוקדש ע"י ה"ה שניר אסרף הי"ד
לשפע ברכה, הצלחה וישועה בנ"ר.

מסילות אל הנפש

ידיעת הדרך הנכונה כיצד לילך בעלמא הדין

1. פתח דבר
3. איך אפשר לומר דבר כזה?
6. ההכנה למתן תורה
9. העולם מתגשם שוב!
10. אהבה שאינה תלויה בדבר
12. לעשות את עצמו
13. התעלות בכח התורה
14. התורה הקדושה - סוד התיקון
18. איזו מן ברכה היא זאת?
19. מעלת ספר דברים
22. חגורה של משיח
23. כחם של רגשות
27. העולה מן האמור להלכה ולמעשה

הזמינו לבית או לעסק
קופת צדקה מהודרת

הצטרפו לשיעור היומי
עם משלוח עד הבית!

בית המדרש המאי"ר לארץ

הדפסת והפצת ספרי מורינו ורבני הרב יורם מייכאל אברג'ל זצ"ל

הקציר 666 ת.ד 345 נתיבות 8771301

08-37-40-200/*2910

office@h-l.org.il

077-223-1130

www.hameir-laarets.org.il

המאיר לארץ

054-26-380-26

08-649-9859

08-930-1335

לקבלת 'רגע של אור'

קו 'המאיר לארץ'

בית ההוראה - שורת הבית

ער" 580654762 | למוסד אישור מס הכנסה לעניין תרומות לפי סעיף 46 לפקודה

- כל הזכויות שמורות -

פרשת דברים

פתח דבר

אליעזר פתח את לוח השנה, במדור **ג' באב** - יום פטירת המקובל האלקי רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד.¹

הילולות הצדיקים, וקרא:

מעין החכמה

ואמר אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברג'יל זיע"א, שרבי שמשון מאוסטרופולי היה גלגולו של שמשון הגבור והוא ידע זאת, ולכן נתן לכל ספריו שמות הקשורים לשמשון הגבור (כמו 'דן ידן', 'מחנה דן' וכו').

וכמו ששמשון הגבור על ידי מיתתו גרם למתק את הרדיפות שהיו מהפלשתים, כך גם על ידי מיתתו של רבי שמשון הומתקו פרעות ת"ח ות"ט...

ונביא סיפור שסיפר רבי שמשון מאוסטרופולי הי"ד (הובאו דבריו בספר מאמר מרדכי - סיפורים עמוד תק, לגאון רבי ישראל זאב סלאנים):

בחודש אלול ראיתי את היצר הרע (הסי"מ) הולך ברחוב עצוב וקודר.

פניתי אליו ושאלתי אותו: למה האף שלך נדבק לסנטר?

והוא השיב: אוף, אני שונא את חודש אלול! שנה שלימה אני טורח להחטיא את עם ישראל, ואז מגיע חודש אלול, עם ישראל חוזרים בתשובה, והורסים לי את כל ההשקעה...

במוצאי ראש השנה ראיתי אותו שוב, אך הפעם החיוך היה מרוח על פניו מאוזן לאוזן.

1. בספר ניצוצי שמשון (תולדות רבי שמשון מאוסטרופולי - עמוד לג) הובא: ביום שלישי א' אב שנת ת"ח (1648 למנינים), הגיעו חיל האוקראינים והטטרים לעיר פולנאה, וצרו על העיר.

העיר פולנאה היתה בצורה בחומה כפולה, ומים סביב לה. רק מצד אחד היתה אפשרות לבוא לתוכה. העמידו שרי פולין את עבדיהם גבורי החיל לשמור על הצד ההוא מפני האויבים. אך העבדים שהיו אוקראינים בגדו באדוניהם, ועזרו לאויבים להיכנס העירה.

ביום חמישי ג' באב נלכדה העיר, וברגעים אחדים נכנסו אלפי חיילים לעיר והחלו להרוג בעם. ונטבחו כעשרת אלפים יהודים בכל מיני מיתות משונות, הי"ד. לפי עדות רבי נטע הנובר היה רבי שמשון מאוסטרופולי באותה שעה בפולנאה. כנראה עבר לשם כשכל היהודים נמלטו מהעיר ללערי המבוצרות. וכאשר צרו האויבים על העיר, הוא נכנס לבית הכנסת ושלוש מאות בעלי בתים עמו, כולם חכמים גדולים וכולם היו מלובשים בתכריכין ובטליתות על ראשיהם, ועסקו בתפילה גדולה, עד שנכנסו האויבים לעיר, ונהרגו כולם בבית הכנסת על אדמת קודש, הי"ד.

2. מסילות אל הנפש

גדליה חיון, מייסד ישיבת המקובלים
'בית א"ל', וחמיו של הרש"ש זיע"א.

דמעת געגועים וכיסופים נזלה מעיניו...
ארבעה גדולי עולם, שזכו להאיר

ד' באב - יום פטירת המקובל האלקי רבי
מנחם עזריה, הרמ"ע מפאנו.

ה' באב - יום פטירת האר"י ז"ל, וכן
יום פטירת המקובל האלקי רבי

מעין החכמה

סמוכה לחוף, ניגשתי לספינה ונקבתי אותה,
לנוסעי האניה לא נגרם נזק, והם הצליחו
להגיע לחוף, אך, לשמחתי, לאתרוגים נגרם
נזק גדול, כמעט כולם טבעו במצולות ים...

מרוב שמחה הרמתי ידים והודיתי לה'
יתברך על שעזר לי להפריע... אך אז
התברר לי האסון שהמטתי על עצמי!

אחד מהנוסעים הצליח להציל ארגו של
אתרוגים ולהעלות אותו לחוף...

השמועה על כך פשטה כאש בקוצים: יש
מספר בודד של אתרוגים, ומחירים בשחקים.

בכל עיר ועיר התאספו היהודים, העמידו
חבית במרכז הבית כנסת, והכריזו: אנו
זקוקים לקנות אתרוג, כל מי שבאפשרותו
לתרום ישים כסף בחבית...

היהודים באו וזרקו את כספם וזהבם, את
פרוטותיהם האחרונות, והגדילו
לעשות הנשים שמכרו תכשיטיהם ואת הכסף
שקיבלו שמו בחבית...

ובבוא החג מכיון שלא היה אלא אתרוג אחד
בכל העיר עברו כל הקהל בסך ועמדו
על רגליהם מבוקר עד ערב והכל כדי לזכות
לנענע בו נענוע כל שהוא.

וסיים היצר הרע במרירות: בכל נענוע
שנענוע בו שברו את כל עצמותי...

פניתי אליו ואמרתי לו: להזכירך אנחנו
בעיצומם של עשרת ימי תשובה,
ובימים הללו כל עם ישראל חוזרים בתשובה...

והוא השיב לי ואמר: בראש השנה עמדת
לפני כסא הכבוד וטענת, זה לא הוגן!
כל כך הרבה יגעתי וטרחתי כל השנה, ובסוף
לא אקבל שום תמורה לעבודתי! ובשמים
הסכימו עמי ושילמו לי.

שאלתי אותו: מה שילמו לך?

והוא גילה: כידוע לך בכל האיזורים הללו לא
גדלים אתרוגים, ולכן מייבאים אותם
ממדינה אחרת. והנה השנה העמיסו את כל
האתרוגים בספינה אחת. ובשכר עבודתי נתנו
לי רשות לעשות חור בספינה...

יש! השנה יושבי המדינות הללו לא יקיימו
מצות ארבעת המינים!

הוא סיים את דבריו והמשיך את הילוכו
בצעדי ריקוד...

בימי חג הסוכות פגשתי אותו בפעם השלישית,
והנה חשך משחור תארו... פרצופו היה
נראה כמו של אחד שנתקע במראה...

פניתי אליו ושאלתי אותו: נו, הטבעת את
הספינה, אז למה אתה בִּדְכִי?

הוא נאנח, ניגב דמעה, וסיפר: אל תשאל איזה
אסון המטתי על עצמי. כשהספינה היתה

3. מסילות אל הנפש

את העולם באור תורת הקבלה... מעט מן האור האלקי, תורת אשריהם ואשרי חלקם! הקבלה...

אך האם ישנה איזו שהיא דרך, כל שהיא, לזכות ולטעום ובעקבות צעקת לבו נכתבה החוברת שלפניכם...

איך אפשר לומר דבר כזה?

רב נחמן תמה על מאמר זה של רבי יוחנן:

אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק: וכי בכדי ספדו ספדניא, וחנטו חנטיא, וקברו קבריא - וכי לשוא ולריק ספדו הספדנים את יעקב אבינו וחנטוהו החונטים וקברוהו הקוברים?

הרי בפירוש נאמר בתורה שספדו את יעקב אבינו וחנטוהו וקברוהו, ואיך אתה אומר שלא מת?

רבי יצחק משיב:

אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן: לא מסברא אני אומר כן, אלא **מקרא** אני דורש, שנאמר: **"וְאֵתָּה אֵל תִּירָא עֲבָדֶי יַעֲקֹב בָּאֵם ה' וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעַ מִרְחוֹק וְאֵת זֶרַעַי מֵאֶרֶץ שְׁבָיִם"** (ירמיה ל, י), **מקיש** הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים!³

בגמרא הקדושה (תענית ה: עם פירוש שוטנשטיין) אמרו כך:

רב נחמן ורבי יצחק הוו יתבי בסעודתא - היו יושבים יחד בסעודה. אמר ליה רב נחמן לרבי יצחק, לימא מר מילתא - יאמר מר דבר תורה.

אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן: הכי - כך אמר רבי יוחנן, אין מסיחין - לא מדברים בסעודה, מחשש שמא יקדים קנה (קנה הנשימה) **לוושט** (קנה הבליעה שדרכו נכנס האוכל לקיבה), שכשאדם מדבר נפתח הכיסוי שעל פי קנה הנשימה, ואם ישיח עם חברו בשעת הסעודה שמא יקדים המאכל ויכנס לקנה במקום לוושט, **ויבוא לידי סכנה** של חנק.

בתר דסעוד - לאחר שסיימו לסעוד, אמר ליה רבי יצחק לרב נחמן: עכשיו אומר לך דבר תורה, הכי - כך אמר רבי יוחנן: יעקב אבינו לא מת, אלא הוא חי לעולם.²

מעין החכמה

3. יהודי הוקש ליעקב אבינו. וכמו שהקב"ה לא עזב את יעקב אפילו לרגע, כך הקב"ה לא עוזב שום יהודי ואפילו לרגע!

2. במסילות אל הנפש (ויחי תשפ"ג) הארכנו לבאר את השייכות בין תחילת הגמרא (שהיו יושבים בסעודה) לבין סופה (יעקב אבינו לא מת), עיין שם באורך.

אדם, שת, נח, שם, אברהם, יצחק, ויעקב.

ומכיון שבכל אחד מהששה הראשונים היה טמון חלק של פסולת, לכן הוצרך לעבור (כל אחד מהששה האלה) זיקוק וטיהור, ועל ידי הזיקוק שעבר, התקדם העולם שלב נוסף לקבל את אורם של ישראל.⁴

ובעוד שבששה הראשונים היו חלקים הנזקקים לזיקוק (ולכן יצאו מהם בנים רשעים, כישמעאל ועשיו), ביצק אבינו לא היה שום חלק הנצרך לזיקוק.

והנה כדרכם של דברי תורה, גם בזה ישנם פירושים רבים. ואנו נביא את פירושו של רבינו הרשב"א בחידושו על הש"ס (פירושי האגדות - שם). וכך הוא פירש:

ביום הששי של הבריאה, ברא הקב"ה את אדם הראשון, וממנו השתלשלו כל ה-70 אומות.

כל אומה השתלשה (מאדם הראשון) בצורה אחרת.

והנה הדרך שבה השתלשלה ויצאה האומה היהודית, היתה כך:

מעין החכמה

רעדה בלתי נשלטת טלטלה את גופו אנה ואנה...

כשהגיעו עד העגלה, עבר כבר זכרון הצעקה... והוא הרים את השוט שבידו והתחיל לנפץ עליהם לימין ולשמאל ולצעוק: הרבי אמר יהודי אינו גלמוד, כל מקום שהוא הקב"ה עמו!...

ונפל עליהם פחד גדול וברחו משם כל עוד רוחם בס...

4. וזה לשון הרשב"א (שם):

גם נִגְלָהוּ, כי שאר האבות היה פסולת בזרעם, כאברהם שיצא ממנו ישמעאל (ויצחק שיצא ממנו עשיו), ולא נזקקו התולדות עד יעקב, ולא היה זרעם כולו ראוי לידבק בחיים ולקבל את התורה שהיא מקור החיים עד יעקב, שהתורה מזוקקת שבעתים, כאמרו: "אֲמֹרֹת ה'

ובענין זה מסופר (הובא בספר קובץ אליהו - עמוד עד, לגאון רבי חיים אליהו שטרנברג):

חסיד אחד נסע לאוהב ישראל מאפטא. לאחר ששהה בחצרו של הרבי תקופה ארוכה, רצה לחזור לביתו, ולכן בא לרבי לקבל ברכת פרידה.

כשהגיע, שמע אשה בוכיה המספרת לרבי, שהיא גלמודה ואין לה מי שיעזור לה.

וצעק האוהב ישראל: יהודי אינו גלמוד, כל מקום שהוא הקב"ה עמו!

צעקתו של האוהב ישראל חדרה היטב ללבו של החסיד...

החסיד החל במסע לביתו, בדרכו עבר דרך יער עבות, ושם ראה לחרדתו קבוצה של שוודים המתקדמת לעברו בחרבות שלופים...

5. מסילות אל הנפש

והנה בשעה שלמד הרמ"ע מפאנו⁶ את דברי הרשב"א הללו, התמלא בפליאה, ושאל:⁷ הרי אדם הראשון היה מעשה ידיו של הקב"ה, ואם כן, כיצד יתכן שאדם הראשון הוצרך לזיקוק? מה יש לברר בגוף שנעשה בידי הבורא?

ולפני שנשיב נקדים...

גופו של יעקב אבינו היה זך ונקי מכל פסולת!

וזה כוונת הגמרא: "יעקב אבינו לא מת" - יעקב אבינו היה כולו קודש ולא היתה בו פסולת שנקראת 'מיתה'.

ומכיון שכך, כל בניו היו צדיקים, והיו ראויים להידבק בחיים ולקבל את התורה שהיא מקור חיים...⁵ (ראה הערה).

מעין החכמה

בספר דרך צדיקים - עמוד 4, לגאון רבי אברהם ילין זיע"א, אמר כך:

לרמ"ע מפאנו היה זמן התבודדות בכל יום לעורר אהבה להשם יתברך. ובכל פעם, לפני שהיה מתחיל להתבודד, היה קורא לתלמידו ואומר לו:

אני נכנס להתבודד לזמן מסויים (והיה אומר לו לכמה זמן), ואני מבקש ממך, שבסיום הזמן תבוא מיד ותנער אותי עד שתראה שחזרתי לעצמי...

יום אחד פרצה שריפה בעיר, ומתוך הבהלה שכח התלמיד לבוא בזמן... ואיחר בכמה דקות. וכשהגיע ראה שמרוב דביקותו פרחו נשמתו.

הרמ"ע נפטר במיתת נשיקה.

המשיד רבי אברהם דוד, ואמר: שהצדיקים אהבים את הבורא אהבה גדולה כל כך, עד שבנקל תצא נשמתו מהם. אך הקב"ה לא מסכים לכך, ולכן הם נזהרים לא להגיע לידי כך.

7. עשרה מאמרות (מאמר אם כל חי חלק ג - סימן יא, עפ"י יד יהודה - אות ז).

אמרות טהרות פסוק צרופ בעליל לארץ מזקק שבעתים" (תהלים יב, ז).

ועל כן לא היתה (התורה) ראויה לינתן רק לזרע יעקב שהיה מזוקק שבעה זיקוקים... כי אדם הראשון לא נזדקק זרעו רק בשת, ושת נזדקק בנת, ונת בשם, ושם באברהם, ואברהם ביצחק, ויצחק ביעקב, ויעקב היה מזוקק וכל זרעו אתו זרע אמת...

5. ממשיך הרשב"א (שם) וכותב:

וזו כוונת הגמרא: 'מקיש הוא לזרעו, מה זרעו בחיים אף הוא בחיים' - לומר שהזרע מעיד על השורש שלא היה בכח תולדתו שום הפסד או פסולת, שאילו מתו קצת הענפים, יראה באמת כי היה בשורש שום הפסד שממנו נמשך לענפים ההם (כמו ישמעאל ועשיו - שנכרתו מארץ החיים)...

ועל כן זרע יעקב שנבחר כולו מעיד על השורש שלא היה בו שום הפסד. וכולו זרע אמת כולם חיים.

6. בשיחה שמסר הגה"ק רבי אברהם דוד מבוטשאטש זיע"א (הובאו דבריו

ההכנה למתן תורה

פנים ואחור, ומהם ארג השם יתברך את התורה הקדושה **שבה יש שש מאות אלף אותיות**.

התורה הקדושה היא אור עליון עצום ונורא, ובתוכה מתגלה אורו יתברך ויתעלה.

לאחר שברא הקב"ה את התורה, רצה לגלות אותה לברואיו, אך עלה ברצונו שקודם כל ישתדלו בני האדם בכח שכלם להשיג את האמת כפי יכולתם,¹⁰ ולאחר מכן יתן להם את התורה.

תחילת הכל היה רצונו יתברך, לברוא נשמות צדיקים שיעבדו אותו באמת ובלב שלם.⁸

וכאשר העלה במחשבתו את התענוג והשעשוע שיקבל מעבודתם של עם ישראל נוצרו נקודות,⁹ והנקודות נתחברו לאותיות, ובכך נבראו כ"ב אותיות התורה הקדושה.

כ"ב אותיות הללו **נצטרפו ונתחברו זה עם זה** בסדר רל"א שערים

מעין החכמה

חלק שער הפונה קדים, להגה"ק רבי שלמה אלישבי זע"א.

10. כשאדם משיג משהו בכח שכלו, הרי הוא משתנה ומתעלה. ובענין זה מובא

בספר רבינו האור לציון (חלק ג - עמוד 160), וז"ל:

אמר רבינו בן ציון אבא שאול, מורים שמים דגש על השינון, אוהבים ילדים שקטים ורגועים, המשננים כמצווה, ויודעים פרקים בעל פה. ואילו **אני אוהב** את הילדים השובבים, מלאי המרץ והחיוניות. כי הם החריפים, ויאהבו את אתגרי העיון. לפצח קושיות ולחפור לפתרון סוגיות סבוכות.

וסיפר סיפור שאינו ידוע, וזה לשונו:

באחד מתלמודי התורה למד תלמיד מחונן, אך רב מרץ. בלשונו 'היפראקטיבי'.

וכששני התכונות שלובות, זה אסון. עבור הילד, הכיתה, והמחנך. קולט היה ביעף את

8. הקב"ה ברא את נשמות עם ישראל ושלשל אותם מרום המדרגות דרך עולמות אין מספר עד שהגיעו לעולם הזה ונתלבשו בגוף חומרי.

וזה לשון הגה"ק רבי משולם פייבוש בספרו יושר דברי אמת (קונטרס ראשון - אות יד):
בריאית העולמות היה בשביל שעשוע ותענוג, שיקבל ה' יתברך מזה תענוג גדול שיאציל מאתו נשמות ישראל, וישתלשלו דרך כמה אלפים ורבבות עולמות עד בואם אל העולם הזה, ויתלבשו לבוש חומרי, **ומשם ומאותו המרחק הגדול יזככו ויתקברו ויתדבקו אליו במחשבתם באהבתם אותו, וקשורים בו בדביקה וחשיקה וחפיצה, וידמו את עצמם לאין**, בהבינם שבאמת בלעדי כח הבורא יתברך שמו שבראם ומקיימם הם אין כקודם הבריאה...

9. דבר זה עמוק מאוד, והרוצה להחכים ילמד בספר הקדמות ושערים -

מעין החכמה

'כאן!' באה התשובה, קרובה מתמיד.

חיפש, אולי מאחורי השיחים. איננו. איפה יכול הוא להיות? נשא עיניו, ואכן. פניו של הנער ניבטו ממרומי העץ.

'מצאתי אותך. רד'.

'לא רוצה'.

צודק. למה שירד?

'מה אתה רוצה כדי לרדת, ולחזור אתי לכיתה?'

זיק ניצת בעיני הילד: **'אני רוצה להיות המחנך!'**

חוצפה! 'טוב, עשינו עסק. בוא!'

יוסף החליק מהגזע, אש בעיניו. 'תן יד!' פקד בחשיבות, 'אל תלך לבד!'

זלת הכיתה נפתחה, ההמולה שככה באחת. הנערים נשאו עיניהם. יוסף נכנס קוממיות. המחנך אחריו. כולם עמדו. 'שבו' אמר יוסף, ותפס את מקום המחנך. 'שב גם אתה! תקרא, בבקשה, ונראה מה הבנת!...

יוסף היה לגבור הכיתה, אבל התפקיד הטיל אחריות. חייב היה להסביר, לענות לשאלות, גם להעיר הערות. במיוחד נהנה להעיר לזה שישב על כסאו. אבל למד גם שיש דברים שמרגיזים מחנך, ויש דברים שמפריעים ללימוד. דברים שרואים מכאן, לא רואים משם. כעבור שבועיים פג הקסם, והתעייף מהתפקיד. הרשה למחנך לשוב למקומו, הקשיב ביתר שאת, ואם הבין מיד - חלם, במקום להפריע.

יוסף נשאר במסגרת לימודית, סיים את התלמוד תורה והמשיך בשיבה.

הרעיון, ומה יעשה עד שאחרים יבינו, ישננו, ידעו? חיפש תעסוקה. וזה נורא. כל הזמן שמעו את שמו. יוסף, שב בשקט. יוסף, די. יוסף, פעם אחרונה. יוסף, צא מהכיתה. פעם, פעמיים, שלש. יום, יומיים, שלשה. חודש, חדשיים, שלשה. עד שנמאס. לכולם. יוסף הוצא, ויצא. לבלי שוב. יותר לא יחזור, אין לו עבור מה. המחנך מתעלל בו, הכיתה צוחקת ולועגת. ימצא תעסוקה, אין צורך לדאוג לו.

המחנך ביקש מאחד התלמידים שיקרא ליוסף. שהה בחוץ דיו, ריצה את עונשו. הלך חזר: יוסף איננו.

מצפים אנו שהמחנך ירים כתפים, אף יפטיר: 'ברוך שפטרנו מעונשו של זה'. אך לא. המלמד עצר, אמר לתלמידים: 'אני מבקש לשמור על השקט. תחזרו על מה שלמדנו עד עכשיו, ויצא מהכיתה. לחפש את יוסף. ויוסף איננו.

לא בחצר, ולא ברחוב. הלך וקרא: 'יוסף, יוסף! היכן אתה?'

היכן שהיה, שמעו. חש צביטה בלב. משהו מחפש אותו. מכולם, המחנך. זה שכל הזמן גוער, זה שמוציא ומסלק. 'אני כאן!' קרא בתשובה.

'היכן?' צעק המחנך.

'חפש אותי', באה התשובה.

הלך לפי הקול, הגיע לפאתי הישוב, ויוסף איננו. הילד מתקלס בו. יש לשמור על מינימום כבוד. לא די שהלך אחריו עד לכאן, עוד מתחבא הוא? משחק אתו משחק? 'יוסף, איפה אתה?'

נבראו, עמד הקדוש ברוך הוא ושתלן בכל דור ודור והן הן עזי פנים שבדור.

וכתב הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זיע"א (מכתב מאליהו, חלק ה - עמוד 213), וז"ל:

הנה רצונו יתברך היה, כהכנה למתן תורה, שתהיה הקדמת תגבורת השכל של אלף דור זה אחר זה, שכל אחד יבנה על מה שחידש קודמו, אך ראה הקב"ה שבמקום להגיע בשכלם אל האמת,¹¹ אדרבה ישחיתו דרכם ויקלקלו לגמרי ולא תהיה עוד אפשרות לתורה להינתן, על כן קימט אותם ולא בראם!...

וגם זמן נקצב לתוכנית - 'אלף דור!' וכמו שנאמר: "דָּבַר צוֹה לְאֶלֶף דּוֹר" (תהלים קה, ח), ופירש רש"י (שם): 'התורה אשר ציוה להודיעה בעולם לאחר אלף דור'.

אך בסופו של דבר הוא דילג על 974 דורות, והתחיל את בריאת העולם בדור ה-975. וזה לשון הגמרא הקדושה (חגיגה יג):

"אֲשֶׁר קָמְטוּ וְלֹא עָתָּה נִהָר יוֹצֵק יְסוּדִים" (איוב כב, טז) - תניא, אמר רבי שמעון החסיד: אלו תשע מאות ושבעים וארבע (תתקע"ד) דורות שקומטו להיבראות קודם שנברא העולם ולא

מעין החכמה

עורקים שבלב. והאיש, אשר יקדש את אבריו ויזכך את חומרו, הרי כנגד כל עורק ועורק המזדכך - יאיר לעומתו נתיב מנתיבי החכמה. וכאשר יזכך את כל ל"ב עורקי לבבו, יגיה עליו אורם של ל"ב נתיבות החכמה כולם, באורם יראה אור ואין נסתר מנגד עיניו!

בתום הסעודה ניגש השמש של רבי וולף להסיר את הכלים הריקים מעל השולחן. אולם הגאון רבי וולף קפץ ממקומו, תפס ביד השמש ולא הניחו לגעת בכלים, תוך שהוא קורא: 'הוצאת הכף והמחתה הריקים מבית קודש הקדשים ביום הכיפורים, היתה אף היא עבודה המוטלת על הכהן הגדול בעצמו!'

ופינה הגאון בעצמו את הכלים הריקים מעל השולחן... (כהן גדול משרת - עמוד קלא, לגאון רבי מרדכי גרליץ שליט"א).

זה מעשה שהיה. לא בימינו, אבל גם לא בעבר הרחוק. שם משפחתו היה רוז"ן, ושם עירו היה רוגאטשוב. אכן כך -

הגאון האדיר, שר התורה, הרוגאטשובר זצ"ל, בעל 'פננת פענח'!

11. באחד מנסיעותיו של הגה"ק רבי צבי הירש מרמינוב, חלף בדרכו על פני העיר 'ירישיא'. בעת ההיא התגורר באותה העיר הגה"ק רבי זאב וולף מפשעוורסק (בעל המשב כהלכה) ורבי צבי הירש נכנס לבקרו.

רבי וולף קיבלו בכבוד מלכים וערך לפניו שולחן. במהלך הסעודה שאל רבי וולף את רבי צבי הירש היכן למד את חכמת האמת ומנין לו הידיעה הרחבה והעמוקה בסודות התורה.

השיב לו רבי צבי הירש: 'הלא תדעו, כי ישנם ל"ב נתיבות חכמה, וכנגדן - ל"ב

9. מסילות אל הנפש

אדם הראשון היה ה'חלה' מכל התקע"ד דורות שהיו לפניו, ומכיון שהם עצמם היה בהם עזות פנים, ממילא גם באדם הראשון היה חלק שהוצרך לזיקוק.

וכאן נכתוב הארה: המשך השיחה מבוססת על דבריו של הגה"ק רבי שלמה אלישוב זיע"א,¹² ולא נחזור על זה שוב.

העולם מתגשם שוב!

כל העולמות ממדרגתן הרבה נורא מאוד...¹³

וכל כחות הטומאה והרוע הרימו ראש, וקיבלו כח להילחם במציאות הקדושה...

העולם התגשם שוב, ובצורה הכי נוראה! ולכן היה העולם צריך להיהפך חזרה לתווהו.¹⁴ ולמרות זאת הוא המשיך להתקיים!

לאחר שקומטו התקע"ד דורות הללו, ברא הקב"ה את אדם הראשון.

וכתב הרמ"ע מפאנו (שם), שלפי ההקדמה הזו יובן מדוע הוצרך אדם הראשון לזיקוק. וזה לשון קדשו:

'ולפי דרכו (של הרשב"א) **אף** **אנו** **נאמר** **שאדם** **עצמו** **היה** **בירור** **התקע"ד** **דורות** **אשר** **קמטו** **ולא** **עת'...** **על** **כן** **יאמר** **לו** **שהוא** **חלתו** **של** **עולם'.**

בשעה שנברא אדם הראשון, היה העולם זך יחסית, ועל האדם הוטלה העבודה לסיים את זיכוכו.

אך לאחר שחטא בעץ הדעת, נגרם נזק עצום.

לא די שהוא לא גמר את זיכוך העולם, אלא שקלקל גם את כל המעשה בראשית כולם! וירדו

מעין החכמה

אלא נשמות ישראל, ואם לא היה חוטא לא היו האומות יוצאין לעולם. ואחר שחטא נתערבו בו ניצוצות אומות העולם. וזהו: **"אדם אתם"** (יחזקאל לד, לא) - ישראל לבד היו כלולין נשמותיהם באדם הראשון...

14. וזה לשון הגמרא הקדושה (עבודה זרה ט): תנא דבי אליהו, ששת אלפים שנה הוי העולם, שני אלפים תווהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח.

12. לשם שבו ואחלמה - ספר הדעה (חלק ב, דרוש ד - ענף יח סימן א).

13. לפני החטא היו כלולות באדם הראשון רק נשמותיהם של עם ישראל, אך לאחר שחטא נכנסו בתוכם גם נשמותיהם של אומות העולם.

וזה לשון רבינו האר"י ז"ל (ליקוטי תורה, תהלים - פרק לב):

והנה כשברא הקב"ה את אדם הראשון, כל הנשמות שנכללו בו לא היו

עד שיהיה העולם ראוי לקבל את התורה.

ואלו הם ה-26 דורות שעברו מבריאת האדם ועד מתן תורה: אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך, מתושלח, למך, נח, שם, ארפכשד, שלח, עבר, פלג, רעו, שרוג, נחור, תרח, אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה.

וכשהגיע הדור האלף, דורו של משה רבינו, זכו וקיבלו את התורה...

ונרענן את הזכרון...

ורבותינו הקדושים כאשר התבוננו בכך התפלאו, מדוע באמת לא התהפך העולם לתוהו?

ותירצו: שכל אותם דורות נתקיימו רק בחסדו יתברך,¹⁵ **כי קודם קבלת התורה היה העולם מתקיים רק בחסדו, כי לא היתה עדיין תורה ושום עשייה של מצוה, שעל ידה יתקיים העולם, והיה עיקר קיום העולם על ידי חסדו לבד.**¹⁶

כאמור, אדם הראשון היה דור ה-975, וצריכים להיות עוד 25 דורות

אהבה שאינה תלויה בדבר

האהבה העזה שאהב אותם, קרא להם: **"בְּנֵי בְכוֹרֵי יִשְׂרָאֵל"** (שמות ד, כב).

והאהבה המשיכה לְבָעוֹר ומכחה הרג הקב"ה את השר של מצרים שלמעלה - שהוא בכור פרעה ראש הקליפות, ואת בכורי מצרים שלמטה, והתיר קשרי הכשפים העליונים והתחתונים, מבני ישראל התחתונים.

והמשיך והתיר וביטל את כח הסטרא אחרא שהיה נאחז בנשמותיהם

לאחר שנות שעבוד ארוכות וקשות הגיעה סוף סוף עת הגאולה! הגיע הזמן לצאת מכור הברזל - מארץ מצרים!

בגאולת מצרים נתגלתה אהבת השם יתברך לעמו ישראל! וכך הובא בזוהר הקדוש (בהעלותך דף קמט ע"א):

רבי אבא פתח ואמר, בשעה שהגיעה עת הגאולה, והגיע הזמן שעם ישראל יצאו ממצרים, קירב אותם הקב"ה באהבה, בחיבה ובמאור פנים. ומתוך

מעין החכמה

עשרים וששה דורות שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו ולא נתן להם תורה - וזו אותם ב'חֲסִידוֹ'.
16. לשון הליקוטי מוהר"ן (תניינא - תורה עח).

15. וזה לשון הגמרא הקדושה (פסחים קיח): אמר רבי יהושע בן לוי, הני עשרים וששה 'הודו' (שכתובים בתהלים פרק קלו) כנגד מי? כנגד

11 . מסילות אל הנפש .

מעלה, עד שזכו למעמד הנפלא המרומם והקדוש, מעמד הר סיני.

בהר סיני הקב"ה בחר בעם ישראל שיהיו עמו ונחלתו, ומכח הבחירה נתקשרו עם ישראל עם עצמיותו של הקב"ה, קשר נצחי בל ימוט לנצח.

ועל ידי קבלת התורה, זכו ונתאחדו ונתקשרו בה' יתברך, ונעשו מדור לשכינת עוזו יתברך.

אך לא רק הם!

במעמד הר סיני זכו כל האלף דורות לקבל את התורה! כמו שנאמר: "דָּבָר צָוָה לְאֶלֶף דּוֹר" (תהלים קה, ח) - הקב"ה נתן את התורה לכל האלף דור!¹⁷ (ראה הערה).

וזו גם הסיבה שהתורה ניתנה דוקא על ידי משה רבינו, כי משה רבינו היה השורש של כל האלף דורות כולם!

ונרחיב עוד...

העליונות, והיינו כל מה שעשו המצרים בכחות הטומאה שלא יוכלו ישראל לצאת מתחת ידם, את הכל התיר וביטל אותם הקב"ה...

ואז זכו לשם 'בְּנֵי יִשְׂרָאֵל' ומכחו נעשו בני חורין מהכל - שאין אף אחד שישלוט עליהם מבלעדי הקב"ה יתברך וישתבח שמו... (ע"כ דבריו).

ב-ט"ו בניסן בבוקר נתאספו כל עם ישראל ברעמסס אשר במצרים, ובצהרי היום יצאו ממצרים, והחלו לצעוד לכיוון הר סיני...

במשך הליכתם, המשיכה להתגלות האהבה, ומכחה הושפעו על ישראל אורות עליונים נוראים ונשגבים מאוד...

בתוך 50 יום (מ-ט"ו בניסן עד ו' סיון) יצאו ישראל מתוך טומאת מצרים הקשה והנוראה והתעלו מעלה אחר

מעין החכמה

וכן אמרו במדרש (פרקי דרבי אליעזר - פרק מא), וז"ל: "וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאַמֵּר. אָנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים" (שמות כ, א-ב) -

יצא קול ראשון והשמים רעשו, והימים והנהרות ברחו, וההרים והגבעות נתמוטטו, וכל האילנות כרעו, והמתים שבשואל חיו ועמדו על רגליהם...

17. וזה לשון המדרש (שמות רבה, פרשה כח - אות ו): "כִּי אֶת אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה עֲמֵנו עֹמֵד הַיּוֹם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֶת אֲשֶׁר אֵינֵנוּ פֹה עֲמֵנו הַיּוֹם" (דברים כט, יד) - עומד היום אין כתיב כאן, אלא 'עֲמֵנו הַיּוֹם', אלו הנשמות העתידות להיבראות שאין בהם ממש...

הנשמות שאין בהם ממש הם התתקע"ד דורות שהם 'קִמְטוּ וְלֹא יָעִתוּ', ועליהם שייך לומר שאין בהם ממש.

לעשות את עצמו

וביאר במדרש: ¹⁹ 'ועשיתם אתם' - אמר רבי חנינא בר פפי, אמר להם: אם שמרתם את התורה הריני מעלה עליכם **כאילו עשיתם עצמכם!**

וזה חזר ונשנה פעם נוספת בחומש דברים בצורה יותר מפורשת: "ואתִי צִוָּה ה' בְּעֵת תְּהִיָּה לְלַמֵּד אֶתְכֶם חֻקים וּמִשְׁפָּטִים לַעֲשֹׂתְכֶם אֹתָם" (דברים ד, יד)...
וביאר במדרש: ²⁰

'לעשתכם אתם' - אמר רבי יוחנן, כל העושה תורה לאמיתה, מעלה עליו הכתוב כאילו הוא עשה את עצמו, שנאמר: 'ואתִי צִוָּה ה' בְּעֵת תְּהִיָּה לְלַמֵּד וגו'', לעשות אותם לא נאמר, אלא **'לעשתכם אתם'**, מכאן שמעלין עליו כאילו הוא עשה וברא את עצמו...

עתה, אחרי שניתנה התורה, יכול כל יהודי לזכך ולטהר עצמו כל כך, עד שיעשה כבריאה חדשה, כצורה בלי חומר, ולהפך לטוב גמור...
ונרחיב עוד...

ארבעים יום בלבד חלפו ממעמד הר סיני, וב-י"ז תמוז השתחוו לעגל - "עשו להם עֵגֶל מִסִּכָּה וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ וַיִּזְבְּחוּ לוֹ" (שמות לב, ח)...

חטא העגל היה חטא עבודה זרה ציבורית, והוא הוריד שוב את מדרגת האדם, ממעשה אלקים (מדרגת אדם הראשון קודם החטא) למעשה אדם! וכמו שנאמר: "אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתָּם וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם. אָכֵן כָּאֵדָם תִּמּוּתוּן וּכְאֶחָד הַשָּׂרִים תִּפְלוּ" (תהלים פב, ו-ז).

ופירש רש"י (שם): 'אֵכֶן כָּאֵדָם תִּמּוּתוּן' - אכן כאדם הראשון תמותון, אחרי שחיבלתם מעשיכם כמוהו...

ומכיון שירדו ממדרגתם שוב ניתן רשות ליצר הרע להיכנס לתוכם ולהשתולל...

אך הפעם, הקב"ה לא השאיר אותם כך, ¹⁸ והוא נתגלה למשה רבינו ואמר לו כך: "אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלְכוּ וְאֶת מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וְעָשִׂיתֶם אֹתָם" (ויקרא כו, ג).

מעין החכמה

18. **כמו** שהיה בכל השנים שהיו מאדם הראשון ועד מתן תורה.
19. **ויקרא** רבה (פרשה לה - אות ז).
20. **מדרש** רבי תנחומא (כי תבוא - אות א).

הרי ניתנה התורה לכל האלף דורות כולם! והוא מה שכתוב: "דִּבֶּר צִוָּה לְאֶלֶף דֹּר" (תהלים קה, ח), שכל ה'אלף דור' היו באותו המעמד דהר סיני.

התעלות בכח התורה

נמצאת כל התורה כולה, עד סוף כל המדרגות העליונות שבה, היא אך ורק תבלין ליצר, והעמל בה כל צרכו, זוכה להמתיק את יצרו ולהופכו לטוב.

כח זה ניתן רק לתורה הקדושה!

כמה דרכים ישנם במלחמת היצר: מרגיז את יצרו, רודה בו, מתגבר עליו (סנהדרין קיא:), ומפטפט ביצרו (גיטין נז.), וכל אלה אופנים כיצד **להילחם** עמו. והנה בתורה יש עוד דרך הנעלה מאופנים אלה, והוא **ההתנשאות** מעליו. הציור לזה: תינוק הרוכב על מקל ואומר שזה סוס, כשיגדל שוב אינו עושה זאת, כי הוא יודע עכשיו **שאין** המקל סוס, וזאת בלי מלחמה עם עצמו או שכנוע, אלא פשוט מפני שהתבגר.

אבל - קשה יצר הרע שאפילו יוצרו קראו 'רע' (קידושין שם), שנאמר: "כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו" (בראשית ח, כא). יצירה נוראה הוא! הרי לית אתר פנוי מיניה, ו"מֵלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבֹדוֹ" (ישעיהו ג), כי כל נברא מהשמש עד התולעת, הוא ניצוץ קטן מכבודו יתברך. בכל מעשה טוב ישנה קרבת הבורא, וכך בכל דיבור טוב ובכל מחשבה טובה.

והנה ברא הוא יתברך כביכול מציאות של ריחוק ממנו, חלל ריק שאין בו

לזכות להיות בריאה חדשה זו מדרגה שלוקחת הרבה זמן, ונצרכת לכך סבלנות רבה. אך כמו כל דבר, אם לא מתחילים - לא מגיעים!

וההתחלה, והאמצע, והסוף - הכל על ידי התורה!

וכך כתב הגה"צ רבי שלמה וולבה זיע"א (עלי שור, חלק ב - עמוד קט). וז"ל:

אילו זכינו ללוחות הראשונים, לא היתה התורה משתכחת מאתנו עולמית (עירובין נד.), ולא היו מלאך המוות ואומות העולם שולטים עלינו (עבודה זרה ה.). והיינו זוכים להגיע למצב של תחיית המתים, ובמדרגה זאת היה עסק התורה שלנו שונה לגמרי מצורת העסק בה אחר חטא העגל...

אך מכיון שהוציא ה'עגל' את ראשו, נשברו לוחות ראשונים, ותחתם קיבלנו לוחות שניים.

יום נתינת הלוחות השניים היה מתן תורה מחודש וקבלת התורה מחדש (רמב"ן - שמות לד, כח). על ידי הלוחות השניים זכינו שהקב"ה שוכן אתנו בתוך הטומאה.²¹

מעשה - עיקר עבודתנו היא מלחמת היצר, ועל זה נאמר: 'בראתי יצר הרע, בראתי לו תורה תבלין' (קידושין ל:).

מעין החכמה

21. וכמו שנאמר: "הִשְׁכֵּן אִתָּם בְּתוֹךְ טְמֵאֹתָם" (ויקרא טז, טז).

שום גילוי מכבודו יתברך, וזוהי האפשרות לחטוא. בכל חטא טמון ריחוק מהבורא. וישנן מדרגות רבות בזה. בחטא קל טמון גם כן ריחוק, אך עדיין האדם בכללו קרוב אל השם. בחטא של כרת ח"ו דומה האדם לענף שנכרת מהעץ שנפסקה יניקת חיותו הרוחנית. בשלש עבירות שיהרג ואל יעבור (והן: עבודה זרה, גילוי ערוות, ושפיכות דמים) טמון ריחוק מוחלט שלא תתכן

עמו שום קרבה. כזאת היא בריאת הרע. **אם** בריאת הרע היא מפלאי הבורא, הרי בריאת התורה-תבלין היא מופלאה בכפליים, שהיא מסוגלת להפוך את החלל הריק הזה למקום קרבת הבורא²² וממתיקה את היצר כך שהוא נעשה כח חיובי באדם... **והתורה** הקדושה היא המעלה אותו ממצע אדם למעשה ה'...

התורה הקדושה - סוד התיקון

נחזור על הדברים בקיצור: **הקב"ה** ברא את העולם כדי שיעבדו אותו בלימוד התורה ובקיום המצוות. ועלה ברצונו שהתורה תנתן לאחר אלף דור.

רצונו יתברך היה, שבמשך אלף דור, הם יעבדו אותו בדרך של כיסופים וגעגועים, התבוננות וחקירות, ובזה יוכשר שכלם להשיג את התורה.

מעין החכמה

בתלמידי חכמים יש שני חלקים. החלק שיודע את התורה ואפשר לשאלו את דבר ה'.

22. בספר חכו ממותקים (עמוד רמו) לגאון הרב אליהו נאה שליט"א, נכתב כך:

והחלק השני שעם התורה שהוא לומד, הוא מתעלה ומתקדש בקדושת עולמים.

בגמרא הקדושה (מכות כב): אמרו: 'כמה טיפשאי שאר אינשי דקיימי מקמי ספר תורה, ולא קיימי מקמי גברא רבה'. [תרגום ענייני: ישנם יהודים שכאשר הם רואים ספר תורה הרי הם מתמלאים ברגשי קודש ומיד הם קמים בפניו, אולם, כאשר הם רואים תלמיד חכם הם נשארים אדישים ולא זזים ממקומם (וישנם כאלו המגדילים לעשות, ומזלזלים בתלמיד חכם, רחמנא ליצלן) - **ואנשים כאלו הם 'גלמים', אנשים ששכלם עוד לא התפתח!**]

והנה, הני טיפשאי יודעים להכיר רק את החלק שיודע את התורה, ואינם מבינים דמתלמיד חכם צריך לקבל פחד ויראת הרוממות, שהלא בעוסקו בתורה, מרגע לרגע הוא מתעצם, מתקדש, מתרומם ומתקרב לבורא יתברך, אף יותר מספר תורה!

והנה כאשר לימד הגה"ק הרב שלמה זלמן אויערבאך זיע"א את דברי הגמרא הללו, ביאר כך:

וכמה טיפשאי הני אינשי אשר רק מספר התורה, יש להם את היראה הזו ולא מתלמידי החכמים - כי לקום לזקן, הוא רק ענין של דרך ארץ, אבל לתלמידי חכמים צריך להרגיש שהוא מעלה עליונה.

את התורה. באותו מעמד (בהר סיני) היו גם הנשמות של כל האלף דורות, וגם הם קיבלו התורה.

ומאז התיקון של כולם הוא רק התורה!

אך כדי שהתיקון יהיה מוצלח, צריך

האדם לסדר לעצמו סדרי לימוד

בכל חלקי התורה!²³

אך לאחר שברא את נשמות האלף דור, ראה שהם לא יצליחו בכך, ולכן קימט את נשמותיהם של ה-974 דורות הראשונים. וברא את אדם הראשון שנשמתו היתה מהדור ה-975.

ולאחר 25 דורות, בדור האלף, דור היוצאים ממצרים, נתן הקב"ה

מעין החכמה

מהתורה, וכל אחד צריך ללמוד, להבין ולדעת כל חלקי התורה!

מיד החל לעמול בסוגיות אלו. הוא נעזר הרבה בספר ישועה בישראל של רבי יונתן בן יוסף מראזניו, שיצא לאור בשנת ת"פ (1720 למנינים).

בהיותו כבן ששים שב לעסוק ולהקיף את ענייני קידוש החודש לעומקם. הוא סיפר על כך לרעו רבי ישראל אליהו וינטרוב, ושוב נתקל בתגובה דומה: 'לא כדאי לך להיכנס לעניינים הללו, הרי הם כרוכים בחשבונות מורכבים וקשים במיוחד'.

ושוב חזר הענין על עצמו. קידוש החודש הוא מקצוע בתורה, ואם כן, לא שייך להניחו בקרן זווית!

אמר רבי חיים: וכי שייך שיהיה חלק בתורה שלא אדעהו בשלימות?!

רבי חיים קיבל על עצמו ללמוד את קידוש החודש ולשלוט בו, ויהי מה.

הוא שמע שיש בכולל סלבודקא אברך תלמיד חכם, רבי משה הסגל, שלמד היטב את הנושא, ואף חיבר על כך ספר בשם 'מגיד הרקיע'. רבי חיים נסע אליו וביקשו לקבוע עמו לימוד בסוגיא זו.

23. הגה"ק רבי חיים קניבסקי זיע"א, לא הניח מקצוע במקצועות התורה שלא עסק בו, וחיבר את חיבוריו הרבים בכל העניינים שעסק בהם.

הוא לא כתב על נושאים שנוחים לכתובה, אלא כתב על מה שצריך לכתוב. כשראה איזה מקצוע בתורה שמונח בקרן זווית, נכנס לעובי הקורה של אותו נושא, צלל לעמקיו והעלה על הכתב את תנובת פרו.

אחד מחיבוריו היה 'שקל הקודש' על הרמב"ם בהלכות קידוש החודש. כידוע, ענייני קידוש החודש כוללים חשבונות וחישובים מסובכים.

רבי חיים סיפר מה עמד מאחורי כתיבת הספר.

פעם, בבחרותו בישיבה, ניגש למי שלימים היה שכנו הגדול - רבי גדליה נדל, עם שאלה בנושא קידוש החודש. רבי גדליה העריך מאוד את רבי חיים ואף היה שולח אליו שאלות, ואף על פי כן השיב לו במקרה הזה: 'זה לא בשבילך, זה מסובך'...

רבי חיים היה יכול להשתמט מכך ולעסוק בשאר חלקי התורה. אבל הוא אמר לעצמו: אין דבר כזה 'לא בשבילי'! זה חלק

התורה הקדושה, ובפרט ללמוד את ההלכות שבתורה כדי שנדע בבירור מה מותר ומה אסור, מה כשר ומה פסול.

אך מי שרוצה להתקרב לה' מבלי ללמוד את תורתו, מכלה את כחו וזמנו להבל ריק, כיון שבוודאי יעשה טעויות רבות בדרכו, הוא יתיר את האסור ויטהר את הטמא ויכשיר את הפסול, וכמו שאמרו חז"ל (אבות פ"ב מ"ה): 'אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד'.

הדבר העיקרי אשר על ידו אדם יוכל להתעלות ממדרגה למדרגה, זהו עסק התורה הקדושה, ובאמצעותה יוכל האדם לזכות גם למדרגה העליונה והנשגבה שתהיה לו ממשלה על מלאכי השרת.

וברשותכם נביא את דבריו של אבא מארי עט"ר רבינו יורם מיכאל אברגיל זיע"א, ²⁴ וז"ל:

כדי שהניצוץ האלקי יצליח למלא את שליחותו, על האדם להבין היטב מה בדיוק ה' יתברך רוצה ממנו ומה בדיוק עליו לעשות.

כי אם אדם לא יודע כלל מה תפקידו בעולם, הוא עשוי לאבד את כחו וזמנו בעולם להבל וריק, ובסופו של דבר לצאת ממנו מופסד.

וכדי לדעת מה בדיוק עלינו לעשות ומהי שליחותנו בעולם, נתן לנו הקב"ה את התורה הקדושה כדי שתדריך אותנו בדרך הישרה, וחובתנו לשבת וללמוד את

מעין החכמה

וההנחסה וכו'), ורבי חיים מחשב שם את החישובים המסובכים ביותר.

וכבר הזכיר זאת בנו בהלוי, שחישובים פשוטים כמו היחס בין לירות לשקלים לא היה מסתדר בלי עזרה, אבל כשמדובר במקצוע בתורה, רבי חיים עמל עד שהשיג בו ידיעה שלימה ושליטה מלאה!

וזהו מוסר השכל לכל אחד: אין דבר כזה ילא בשבילי, כל התורה שייכת לכל אחד!... (ומתוק האור - פניני רבי חיים קניבסקי, עמוד שצב).

24. בצור ירום (חלק ח - עמוד 220, מהדורת תש"פ), אמרי נועם (אמור - מאמר ב).

הרב הסגל הציע כמובן שהוא יבוא לרבי חיים ללמוד עמו, אך רבי חיים סירב שהרב הסגל יבוא אליו, וזאת על פי הגמרא הידועה במנחות (ו). שאבימי רבו של רב חסדא התעקש ללכת אצל תלמידו שיחזיר לו מה שנשכח ממנו, 'כי הכי מסתייעא מילתא טפיי', וברש"י (שם): 'משום יגעתי ומצאתי'. ואכן במשך כמה חדשים היה רבי חיים מגיע אל הרב הסגל ולומד עמו ענייני קידוש החודש.

והתוצאה - ספר שקל הקודש, ובו ביאור על הרמב"ם על קידוש החודש, שנלאו רוב חכמי לב להבינו, גם מוכשרים גדולים בחכמת התַּשְׁבָּרַת (תורת השברים

הים ולא צפים על פניו - כך גם אדם שלומד את התורה בשטחיות, ולא עמל ויגע להבין את עומקם של הדברים שהוא לומד, לעולם לא יזכה שיתגלו לו נפלאות מתורת ה', כיון שכל דבריה המופלאים והנשגבים של תורתנו הקדושה גנוזים במעמקיה ולא צפים על פניה, ורק מי שעמל ויגע לצלול למעמקיה של התורה יזכה לגלות אותם.

פעם שמעתי אברך שאמר שהוא מספיק בכל יום ללמוד שני דפי גמרא עם פירוש רש"י ותוספות. כשמעתי זאת תמהתי בלבי: האם באמת הוא לומד את הגמרא או שמא הוא רק קורא אותה? כי בכדי ללמוד ולהבין באמת את עומק דברי הגמרא, וכל שכן את עומק דברי רש"י ותוספות ושאר פירושי רבותינו הראשונים על הסוגיא, צריך זמן רב של עמל ויגיעה.

אני זוכר את הלימוד עם אבי מורי (רבי חנניה אברגיל) זצ"ל. מעולם הוא לא היה מתקדם מהר בלימוד, אלא היה מתבונן בדברים לאט לאט עד שהיה מבין אותם היטב. כך היה הדבר כשלמד פרק בתנ"ך, כך היה הדבר כשלמד משנה, וכך היה הדבר

אלא שכדי שלימוד התורה אכן יזכה את האדם להתעלות ממדרגה למדרגה וממעלה למעלה עד רום כל המדרגות והמעלות, צריך ללמוד את כל חלקי התורה הקדושה באופן מסודר, החל מלימוד המקרא המזכה את האדם לבחינת 'נפש' - הבאה מעולם העשיה, ואחר כך לימוד המשנה המזכה את האדם לבחינת 'רוח' - הבאה מעולם היצירה, ואחר כך לימוד הגמרא וההלכה המזכה את האדם לבחינת 'נשמה' - הבאה מעולם הבריאה, ולבסוף לימוד הזוהר הקדוש וספרי פנימיות התורה המזכה את האדם לבחינת 'נשמה לנשמה' - הבאה מעולם האצילות.²⁵

בנוסף לסדר שצריך להיות בלימוד בכדי שיהיה ניתן להפיק ממנו את מלוא התועלת, כאמור, צריך גם שהלימוד עצמו יהיה לימוד יסודי ומעמיק, ולא לימוד רדוד ושטחי.

כשם שאדם ששט על פני הים בוודאי לא יראה את הדגים וצמחי הים היפים והמופלאים שברא הקב"ה בים, כיון שכל פלאי הבריאה הללו נמצאים רק במעמקי

מעין החכמה

"כָּל פֶּטֶר רָחַם לְכָל פֶּשֶׁר וגו' וְאֵת פְּכוּר הַתְּהוֹמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה" (במדבר יח, טו). מצוה זו לפדות 'פֶּטֶר חֲמוּר', לפדות לעולם הבא. **ואם קודם שהלך לאותו עולם לא יפדה נפשו ורוחו ונשמתו בתורה, עתיד לחזור לעולם הזה כבתחילה, ישוב לימי עלומיו, ולקבל נפש ורוח ונשמה.**

25. כל חלק בתורה מאיר ומתקן חלק אחר באדם. ואשרי אדם הבלול מכל חלקי התורה.

ונעתיק את דבריו של הרעיא מהימנא (זוהר, קורח דף קעח ע"ב), וז"ל (בתרגום לעברית):

אמר רבי ישמעאל: בוא וראה כמה קשה יום הדין - שעתיד הקב"ה לדון את כל העולם כולו בעמק יהושפט, וכיון שתלמיד חכם בא לפניו, אומר לו (הקב"ה): כלום עסקת בתורה? אמר: הן. אומר לו הקב"ה: הואיל והודית, אמור לפני מה שקרית ומה ששנית. מכאן אמרו, כל מה שקרא אדם יהא תפוס בידו, ומה ששנה תהא תפוסה בידו, שלא תשיגהו בושה וכלימה ליום הדין.

לכן כל אברך שחפץ לחשוך מעצמו את אותה בושה, לא יכלה את זמנו בלימוד שטחי, אלא ישתדל בכל כחו להבין היטב את מה שהוא לומד, כדי שיתקיים בו מאמר חז"ל (פסחים נ:): 'אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו'...

גם כשלמד גמרא. וכן כשהיה לומד תוספות, היה קורא את דבריו בסבלנות רבה שורה אחר שורה, ומתבונן בשאלה של התוספות עד שמבין אותה היטב, ורק לאחר מכן היה עובר לתשובה של התוספות, ולא היה מניח את התוספות עד שהיה מבין אותו על בוריו.

כשאברך אינו עמל ומתייגע להבין היטב את הדברים שהוא לומד, אלא לומד הכל באופן רדוד ושטחי, בסופו של דבר, כעבור כמה שנים, ימצא שרוח אסף בחפניו, וכפי שנכנס לכולל כשהוא עם הארץ מוחלט כך גם יצא מהכולל עם הארץ מוחלט, ומאומה לא עלה בידו, ועל אותה שעה נאמר (בבא בתרא עה:): אוי לה לאותה בושה, אוי לה לאותה כלימה.

וכך אמרו חז"ל במדרש (מדרש משלי - פרשה י):

איזו מן ברכה היא זאת?

והנה, בתחילת הפרשה הראשונה, פרשת דברים (שהיא פרשת השבוע), פונה משה רבינו לישראל ואומר להם: "ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב. ה' אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם יִסֶּף עֲלֵיכֶם פָּכֶם אֶלֶף פְּעָמִים וַיְבָרֶךְ אֶתְכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם" (דברים א, י-יא).

וכאשר שמעו עם ישראל את ברכתו, תמהו: ²⁶ משה, אתה נותן קצבה

כמעט ארבעים שנה עברו מזמן מתן תורה, וב-א' שבט שנת 2488 לבריאת העולם, אסף משה רבינו את עם ישראל והחל ללמד את ספר דברים.

ומאותו יום, עד לפטירתו שהיתה ב-ז' אדר (והיינו חודש ושבוע), לימד משה רבינו את ספר דברים המכיל 11 פרשיות.

מעין החכמה

26. כך הובא ברש"י (דברים א, יא).

התורה, כבר נפטרו כולם (בעקבות חטא המרגלים).

ואתם, דור הנכנסים לארץ, הדור ה-1001. ואני מברך אתכם שכל הדורות הקודמים אשר לא זכו למתן תורה (והיינו לחיות עם התורה) כולם יוכלו בכם ויתוקנו על ידיכם, להזהיר ולהאיר על כולם אור תורה גם כן.

שכולם יתוקנו ויזכו על ידיכם באור התורה ובקדושת הארץ ואל המנוחה ואל הנחלה אשר ה' אלקיך נותן לך.

וכבר אמרנו שמשנה רבינו היה השורש של כל האלף דורות, ולכן היה בכחו לתת להם כח לתקן את כל האלף דורות, וזה שהשיב להם משה: הברכה הזו משלי היא...

ועתה נחזור לתחילת הפרשה...

לברכותינו? הרי כבר הבטיח הקב"ה לאברהם אבינו שזרעו יהיה בלי גבול, וכמו שנאמר: "וְשָׂמְתִי אֶת זֶרְעֶךָ בְּעֶפְרַיִם הָאָרֶץ אֲשֶׁר אִם יוּכַל אִישׁ לְמַנּוֹת אֶת עֶפְרַיִם הָאָרֶץ גַּם זֶרְעֶךָ יִמְנֶה!" (בראשית יג, טז), ואתה מברך אותנו (בנתינת גבול) שנהיה רק 'כָּכֶם אֲלֵף פְּעָמִים'?

ומשה רבינו השיב כך: הברכה הזו משלי היא, אבל הוא יִבְרַךְ אֶתְכֶם כְּאִשֶׁר דִּבֶּר לָכֶם.

והקושיא מפורסמת: אם ישנה את ברכתו של הקב"ה, ברכה ללא גבול, בשביל מה צריך את ברכתו של משה, ועוד שהיא ברכה עם גבול?...
ותירץ הגה"ק רבי שלמה אלישוב זיע"א (שם):

משה רבינו אמר לעם ישראל - הדור האלף, דור מקבלי

מעלת ספר דברים

'אלה הַדְּבָרִים' - יתברך שמו של מלך מלכי המלכים הקב"ה, יתברך ויתעלה זכרו, שכל הנסים שעשה לישראל במדבר, כך עתיד לעשות להם בציון (בגאולה העתידה).

ספר דברים פותח בפסוק: "אלה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר מֹשֶׁה אֶל כָּל יִשְׂרָאֵל בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן בְּמִדְבַּר בְּעֶרְבָה מִזֶּה סוּף בֵּין פָּאָרָן וּבֵין תַּפֵּל וּלְבָן וַחֲצֵרַת וְדִי זָהָב" (דברים א, א).

ואמרו במדרש: ²⁷

מעין החכמה

27. מדרש רבי תנחומא (פרשת דברים - אות א)

ועל ידי התורה מאיר בכל פעם מעט מאור הגנוז הזה למשכילים עד אשר יבוא הזמן שיתגלה לעין כל וכולם ידעו את הוי"ה והעם ההולכים בחושך יראו אור גדול. וברשותכם נפרט:

כאמור, ביום הראשון של הבריאה נברא האור הגנוז, וסודו ה' (חמש) פעמים 'אור' (1035), ולכן מוזכר בבריאתו (בראשית א, ג-ה): ה' פעמים 'אור'.

והנה משה רבינו כשהתחיל ללמד את עם ישראל ספר דברים, הטעימן מאור הגנוז הזה על ידי התורה, וזהו שהתחיל במילים: 'אלה הדברים', היינו 'אלה' - הוא בגימטריא 1035 (כשאנו

במדבר כתיב: 'אלה הדברים', ובציון כתיב: "אשים מחשף לפניהם לאור ומעקשים למישור אלה הדברים עשיתם ולא עצבתם" (ישעיה מב, טז)... (והמדרש מביא הקבלות נוספות בין נסי המדבר לציון, עיי"ש).

מבואר בדברי המדרש, שהמילים: 'אלה הדברים', מתארים מציאות של נס. ויש להתבונן איזה נס הם מתארים?

וביאר הגה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א (אגרא דכלה, פרשת דברים - ד"ה תנחומא):

כידוע שביום הראשון של הבריאה ברא הקב"ה אור עליון, אך לאחר מכן גזז אותו בתוך התורה.²⁸

מעין החכמה

ובענין זה נספר:

סיפר האדמו"ר הקדוש רבי מנחם מענדל (בעל הצמח צדק) מליובאוויטש זיע"א (והובא בספרו הבהיר דרך מצוותיך, מצות האמת אלקות - פרק יב).

הגה"ק רבי גרשון מקיטוב זכה ועלה מפולין לארץ ישראל. והתיישב בעיר הקודש צפת תובב"א. ושם התיידד עם הרב הספרדי שהיה שם. יום חמישי אחד פנה רבי גרשון לאותו רב ואמר לו: אני צריך כסף להוצאות שבת, ולכן אם תוכל לארגן לי הלואה.

הרב אמר לו: נלך לבית מדרש ללמוד את חוק לימודנו ואחר כך אשיג לך הלואה.

רבי גרשון התיישב ללמוד ומתוך עמל התורה ועומק הסוגיא, החל ללכת

28. בריאת העולם נפתחת בבריאת האור, וכמו שנאמר: "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר וַיְהִי אֹר" (בראשית א, ג) - והאור הזה הוא 'אור הגנוז'.

אך כיון שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהן, שנאמר: "וַיִּקְנַע מִרְשָׁעֵם אוֹרָם" (איוב לח, טו), כמובא בגמרא (חגיגה יב).

וביום הרביעי לבריאה ברא הקב"ה את שני המאורות הגדולים את השמש והירח, ומהם מושפע האור שאנו מכירים.

והדיוק שאתם מדייקים נכון: הרי הוא נקרא 'אור הגנוז', היכן גנזו? והתשובה, שגנזו בתורה (וזהו הקדוש, חלק א השמטות - דף רסד ע"א).

ולזכות ולטעום מאור הגנוז בעולם הזה
זה נס גדול! והנה הנס הזה

מחשיבים את האות אל"ף כ-1000), שזה
בדיוק גימטריא: ה' פעמים אור (1035).²⁹

מעין החכמה

שם: ראיתי שדנו אותך בהיכל אחד, ורצו
לדון אותך למיתה ח"ו, מפני מה העזת פניך
נגד הרב מצפת. רציתי לילך להיכל לטעון
בעדך, וסגרו ההיכל בעדי ולא יכולתי לכנוס.
ויצאת זכאי בדין, כי אמרו קנאי הוא כי קינט
קנאת המקום ברוך הוא. ובכן מהיום והלאה
לא תהיה קשה כל כך.

ובתגובה כתב רבי גרשון לבעש"ט: כל מה
שכתבת אמת, אך דבר אחד אני
לא מבין, לפי התאריך שנכתב במכתב מתברר
שכתבת לי את המכתב כמה ימים לפני שקרה
המעשה הזה, ואיך זה יתכן?

והשיב לו הבעל שם טוב הקדוש: יש כאלה
שקב"ה מעניק להם אפשרות
לראות מה קורה בעולמות העליונים, ושם
המושג 'ראיה' הוא אחרת לגמרי, ואני לא
יכול לבאר לך במילים את אותה ראייה, אך
דע לך שבעולם הנמוך ביותר (עולם היצירה)
רואים ט"ו שנים בבת אחת.

וכל העמל בתורה לשמה זוכה לאותו ראייה
מופלאה לאותו אור גנוז ומופלא...

זה לשון קדשו של הרבי מליובאוויטש (ציונים
והערות לספר דרך מצוותך - דף רח ע"א):
והשיב לו (הבעש"ט לרבי גרשון), אין אתה יודע
איך רואים למעלה. כי חלק קטן מהעולמות
העליונים (בי"ט) כולל חלקים ריבוא רבבות
דעולם השפל. וגם בעולם היצירה יוכלל הכלל
עשרה או ט"ו שנים שלנו בבת אחת.

29. המקובל האלקי רבי משה חיים לוצאטו
, יע"א, גילה את 'יחוד הגן',

בבית המדרש אנה ואנה ובתוך כדי הילוכו
נפל מכיסו ארנק קטן.

הרב מצפת, הרים את הארנק ומכיון שלא
ידע איך לפתוח אותו מישש והרגיש
שיש בו חמישה מטבעות זהב (הנקראים אדומים).

ואז פנה אל רבי גרשון ושאל אותו: כבודו
צריך הלואה לשבת? ענה לו: כן. ואותו
רב אמר לו: שקר אתה אומר. ורבי גרשון
אומר: דיברתי אמת.

וכך המשיכו להתווכח עד אשר אותו רב
שם ידו על ארון הקודש ונשבע שרבי
גרשון דיבר שקר.

ורבי גרשון בתגובה החרים את אותו רב.
הרב חזר לביתו וקרא לאנשי הקהילה
שלו וסיפר להם את הסיפור ונתן להם למשש
את הכיס, ואחר שמיששו אמרו גם הם שיש
בו חמישה מטבעות זהב.

ואמר להם: לא די שהוא שקרן, גם החרים
אותו! הלכו הקהל לרבי גרשון ושאלו
אותו: למה החרמתם את החכם שלנו?
והשיב: כי נשבע שבועת שקר. והראו לו כיסו
ואמרו: הנה יש בכאן חמישה אדומים.

ואמר רבי גרשון: למה לא פתח את הכיס
קודם שנשבע? והשיבו: 'לא ידע איך
פותחים אותו'. אמר להם: אם הוא היה בודק
היה מגלה שיש פה כסף של מדינת פולין וכאן
בארץ אי אפשר להשתמש בו. ופיס החכם את
רבי גרשון, ורבי גרשון התיר לו את החרם.

כעבור מספר ימים הגיע לרבי גרשון מכתב
מגיסו הבעל שם טוב הקדוש, וכתב

ולפני שנבוא להשיב על זעקת לבו של אליעזר, עוד הקדמה אחת...

במהרה עתיד ה' יתברך לעשות להם בציון, 'אֲשִׁים מִחֶשֶׁךְ לְפָנֵיהֶם לְאוֹר'...

חגורה של משיח...

לחלק אלפים למאות. דהיינו שיוכל לחלק האור הגדול לחלקים קטנים כדי שיוכלו הקטנים במעלה לקבלו מעט מעט.

כמו למשל כשאחד אומר פשט או חילוק גדול מאוד ומחמת זה אין יכולין

בשיחה שמסר הגה"ק רבי נחמן מברסלב זיע"א (שיחות הר"ן - אות צג) אמר, וז"ל:

דע שיש אור שהוא מאיר באלף עולמות. וזה האור אין אדם פשוט יכול לקבל מחמת גודלו. וצריך לזה חכם גדול שיוכל

מעין החכמה

וזהו: ה'אֶרָה' - י' או"ר. ואומר לך בזה סוד גדול, כי בזה הפסוק נכלל שם אחד שהוא השולט על הגן עדן, והוא אורי"ה. שעליו אמרו בפרק לא יחפור (בבא בתרא כה.): אורי"ה - אור י"ה. והאמת כי בגן עדן מאיר שם י"ה, וסודו: ה' - גן, י' - עדן (וזהו, רעיא מהימנא פינחס - דף רמה ע"ב). **והוא השם שבו צריך להתחזק ולהמשיך האור של גן עדן באור הזה דרך השערים,** כמו שאפרש לך בס"ד. ואני כבר בלבתי סדר הדברים מן הטעם שכתבתי למעלה, כדי שלא תוכל לסמוך על דברי למעשה כלל.

והנה בזמן שמושכים האור, צריך להתחזק בשם הזה, ולהחזיר האור ל"י או"ר. **ולהמשיך ה' פעמים אור שעולה אלף ל"ה. וסודם 'אל"ה', כי א' תורה אלף, ו-ה' פעמים י' (דשם י"ה) הוא י"ם, הרי אלהי"ם.** ואז נאמר: "כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים אֶל הַיָּם" (קהלת א, ז), ונמשכת ההארה בנחליה. ותבין זה לקמן בס"ד בסוד השערים. כי דוד היה אומר: "פְּתָחוּ לִי שְׁעֵי צֶדֶק" (תהלים קיח, ט), ואמר: "אֲדָהּ קִי"ה" (שם), על זה ה'י"ה של או"ר י"ה שאמרנו...

שענינו להמשיך על האדם המייחד את האור של גן עדן.

אך פשוט שזהו יחוד מסוכן מאוד, ואין לנו שום השגה בו.

ובכל זאת נביא חלק קטן מלשונו הקדושה. וזו לשונו (אדיר במרום - עמוד מא):

דע כי הפרש גדול יש בין אור עולם הזה לבין אור הגן עדן, כי זה אור, ואור הגן עדן היא י' אור.

וסוד הענין: "ה'אֶרָה תְּשַׁלְּכֶיהָ" (שמות א, כב), שפירשו בתיקונים (תיקונים מזהר חדש - דף קיח ע"א), שהוא סוד האור של תורה.

וסוד הענין, כי אור י', סודם חסד ודין שנולו בתחילת המציאות בסוד הצמצום. ובהיות ה"י בתוך האור, הנה הוא מפסיק בתוך האור, והוא בחינת הסיתום, שאין האור יכול להתפשט בתוקפו, והוא בחינת האור של העולם הזה. אך בסוד י' אור, או אור י', יכול להתחבר ולהתפשט ומאיר הרבה. ואז ה"י נעשה רק טפל אליו, בסוד: "וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֵךְ וְהָיָה עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵךְ" (ישעיה ל, כ).

אֶלּוֹף' - הֵיִינוּ שֶׁהוּא מִפְּרִיד וּמַחֲלָק
אֶלְפִים לְמֵאוֹת כִּנ"ל.

זוה שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זְכוּרֹנָם לְבִרְכָּה (שֶׁבַת
ג.א.): 'אִם רֵאִית תְּלָמִיד חֹכֵם שֶׁהוּא
נוֹקֵם וְנוֹטֵר כִּנְחָשׁ חוֹגְרָהּ עַל מַתְנִיךְ לְסוֹף
שֶׁתִּהְיֶה מִתְלַמְּדוֹ', כִּי עַל יְדֵי שֶׁהוּא נוֹקֵם
וְנוֹטֵר עַל יְדֵי זֶה יִכּוֹל לְחַלֵּק אֶלְפִים לְמֵאוֹת,
דֵּהֵיִינוּ לְחַלֵּק אֹר גָּדוֹל לְחַלְקִים וְעַל יְדֵי זֶה
יִכּוֹלִין לִיהְנוֹת מִתְלַמְּדוֹ וּלְקַבֵּל מִמֶּנּוּ. כִּי
בִּלִּי זֶה אִי אֶפְשָׁר לְקַבֵּל מִחֲמַת גּוֹדֵל הָאֹר
כִּנ"ל. אֲבָל הַשֶּׁכֶּל וְהַטַּעַם שֶׁל עֵינַיִן זֶה, מִפְּנֵי
מִה מִי שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר יִכּוֹל לְחַלֵּק אֶלְפִים
לְמֵאוֹת וְכו' זֶה עֲמוֹק עֲמוֹק וְכו'...

ואלו הצדיקים שהם נוקמין ונוטרים
שיכולים לעשות מאלפים מאות
הם חגורה למשיח, כי אמרו רבותינו
זכרונם לברכה: 'אם ראית תלמיד חכם
שהוא נוקם ונוטר כנחש חוגרהו על
מתניך', היינו בחינת חגורה למשיח,
שֶׁנֶּאֱמַר בּוֹ: 'וְהָיָה צֶדֶק אֲזוֹר מְתָנִיו' (יִשְׁעִיָּה
יא, ה), כִּתְּרֵגוֹמוֹ: 'וַיִּהְיוּ צִדִּיקָא סָחוֹר סָחוֹר
לֵיה', הֵיִינוּ בַּחֲנִינָה 'מֵתִין מֵתִין', דֵּהֵיִינוּ
מֵאוֹת. הֵיִינוּ מִי שִׁיכּוֹל לְחַלֵּק אֶלְפִים
לְמֵאוֹת הֵם חֲגוּרָה לְמִשִּׁיחַ כִּנ"ל. וְאֵלּוּ
הַצִּדִּיקִים מַחֲיִין אֶת הַצִּדִּיקִים הַקְטָנִים...

לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מִחֲמַת גּוֹדֵלוֹ. כִּי חֲצִי פֶשֶׁט אִי
אֶפְשָׁר לְקַבֵּל כִּי אִם כּוֹלָה. אֲבָל כֶּשֶׁמַּחֲלָקִין
הַפֶּשֶׁט וְהַחִילּוֹק לְחַלְקִים וְעֵינֵינִים אִזִּי
יִכּוֹלִין לְהַבִּין כָּל עֵינַיִן וְעֵינַיִן בִּפְנֵי עֲצָמוֹ.

כך יֵשׁ אֹר שֶׁהוּא מֵאִיר בְּאֵלֶף עוֹלָמוֹת
וְהוּא הַשְּׂגָה אַחַת, דֵּהֵיִינוּ שֶׁאִי אֶפְשָׁר
לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ אִלָּא כּוֹלּוֹ אֲבָל לֹא בִּמְקַצַּת
כִּי הוּא אֹר אֶחָד פֶּשׁוּט. **אך תלמיד חכם**
שהוא נוקם ונוטר הוא יכול לחלק אלפים
למאות, דהיינו לחלק האור גדול לחלקים
כדי שיוכלו לקבלו כנוצר לעיל.

וענין זֶה שֶׁתְּלָמִיד חֹכֵם שְׁנוֹקֵם וְנוֹטֵר יִכּוֹל
לְחַלֵּק אֶלְפִים לְמֵאוֹת הוּא מִפּוֹרֵשׁ,
כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב: 'וְשִׁנָּה בְּדָבָר מִפְּרִיד אֶלּוֹף'
(מִשְׁלֵי יז, ט), וּפִירֵשׁ רַש"י (שם) דֵּהֵיִינוּ נוֹקֵם
וְנוֹטֵר, שֶׁשִּׁנָּה בְּדָבָר שֶׁעָשָׂה לוֹ חִבְרוֹ עַל
יְדֵי זֶה הוּא מִפְּרִיד אֶלּוֹפוֹ שֶׁל עוֹלָם.

אבל תְּלָמִיד חֹכֵם צָרִיךְ דִּיקָא לִהְיוֹת
נוֹקֵם וְנוֹטֵר, כִּמוֹ שֶׁאִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ
זְכוּרֹנָם לְבִרְכָּה (יּוֹמָא כב:): 'כָּל תְּלָמִיד
חֹכֵם שֶׁאִינוּ נוֹקֵם וְנוֹטֵר אִינוּ תְּלָמִיד
חֹכֵם'. כִּי תְּלָמִיד חֹכֵם שֶׁהוּא נוֹקֵם וְנוֹטֵר
יִכּוֹל לְחַלֵּק אֶלְפִים לְמֵאוֹת, וְזֶהוּ: 'וְשִׁנָּה
בְּדָבָר' - הֵיִינוּ נוֹקֵם וְנוֹטֵר, מִפְּרִיד

כחם של רגשות

אוֹתוֹ לְאַחֲרִים, זֶה תְּלוּי רַק אִם הוּא מִסּוּגֵל
לִהְיוֹת נוֹקֵם וְנוֹטֵר כִּנְחָשׁ.

מבואר בְּדַבְּרֵיו שִׁישׁ אֹר גָּדוֹל הַמֵּאִיר
בְּאֵלֶף עוֹלָמוֹת, וְכֵדִי לְהֵאִיר

לתיקון. ומצאנו לרבינו הרמח"ל זיע"א שכתב בספרו מסילת ישרים (פרק יא), וז"ל:

גם השנאה והנקימה קשה מאוד לשימלט ממנה לב הותל אשר לבני האדם, **כי האדם מרגיש מאוד בעלבונותיו ומצטער צער גדול, והנקמה לו מתוקה מדבש, כי היא מנוחתו לבדה.**

על כן לשיהיה בכחו לעזוב מה שטבעו מכריח אותו ויעבור על מדותיו, ולא ישנא מי שהעיר בו השנאה, ולא יקום ממנו בהזדמן לו שיוכל להִנָּקם, ולא יטור לו, אלא את הכל ישכח ויסיר מלבו כאילו לא היה, חזק ואמיץ הוא! **והוא קל רק למלאכי השרת שאין ביניהם המדות**

ולפני שנעמיק בדברים הללו, נערוך סדר: **בכלליות**, ישנם באדם שלשה ממדים, והם: שכל, רגש, והתגלות הנפש בדיבור ובמעשה.

ומבואר שההשגה הגדולה הזו תלויה דוקא בחלק הרגש! השגת אורות וקדושה תלויה דוקא בתיקון חלק הרגש!

ולכן כמעט בכל מקום בתנ"ך בו שיבחו אדם גדול, שיבחו אותו ברגש מתוקן,³⁰ כי זהו המימד שבו תלויה השגת האלקות!

ועתה אחרי שהבננו את זה, נצטרך לחפש מה הוא הרגש הקשה ביותר

מעין החכמה

30. ונפרט מעט:

הברורה כי הוא עיקר וחיות כל העולמות והכל לפניו יתברך - כאין. וכמו שכתוב: "ויפחד יַחֲזָק" (בראשית לא, מב). והוא זכה שאפרו צבור על גבי המזבח.

ובשנת 2108 לבריאת העולם נולד יעקב אבינו. והוא החל לעבוד את ה' במדת התפארת, שהיא כוללת גם את מדת האהבה וגם את מדת היראה. וכמו שנאמר: "וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אֱהָלִים" (בראשית כה, כז) - יֹשֵׁב אֱהָלִים - שני אוהלים, שעבד את בוראו בשתי המדות, יראה ואהבה.

ויעקב זכה למדרגה עליונה ביותר, הוא זכה לבחינת אֵין עליון, להיות ממש מרכבה לאין סוף!... וזכה לזינוך הרגש בשלימות, וכמו שאמר: "קִטְנִיתִי" (שם לב, יא)...

אברהם אבינו זכה לזכך את רגש הישיות, וכמו שהעיד על עצמו ואמר: "וְאֶנֶכִּי עֶפְרָיִם וְאֶפְרַיִם" (בראשית יח, כז). ומכיון שכך זכה ללב נאמן, וכמו שמעיד עליו הכתוב ואומר: "וַיִּשְׁמָתָּ שְׁמוֹ אֲבָרָהָם. וּמִצָּאתָ אֶת לְבָבוֹ נֶאֱמָן לְפָנָיִךְ" (נחמיה ט, ח)...

עבודתו של אברהם היתה מתוך אהבה אמיתית לבורא. וכמו שכתוב בנביא: "אֲבָרָהָם אֱהָבִי" (ישעיה מא, ח), ומכאן אהבתו הנפלאה, כיסופי הלב, וגעגועי הנפש פרסם את אלקותו יתברך בעולם.

ואחריו עמד בנו יצחק אבינו, ועבד את בוראו ביראת הרוממות, **בהרגשת הלב**

הנביא שהמית את אגג מלך עמלק
ביסורים קשים ונוראים מאוד...

וכמו כן לעתים תלמיד חכם צריך לנקום
ולנטור³¹ (ראה הערה), אך זה מותר
לו **רק אם זה כנחש!** -

הנחש לא מרגיש שום הנאה בהכשה
שלו, שום הנאה כלל! וכמו כן,
רק תלמיד חכם שלא מרגיש שום הנאה
מהנקימה והנטירה, ולבו זך וטהור, בלתי
לה' לבדו! לו מותר לנקום ולנטור על
מנת להרבות כבוד שמים!

ותלמיד חכם כזה שזיכך את רגשותיו כל
כך, הוא מסוגל לחלק אלפים

**הללו, לא אל שוכני בתי חומר אשר
בעפר יסודם.**

אמנם (למרות הקושי) גזירת מלך היא
(להתגבר על רגש השנאה והנקמה),
והמקראות גלויים באר היטב, אינם
צריכים פירוש: "לא תשנא את אחיך
בְּלִבְּךָ" (ויקרא יט, יז), "לא תקם ולא תטר
את בני עמך" (שם פסוק יח)...

מבואר בדברי ברמח"ל שהרגש הקשה
ביותר לתיקון הוא רגש השנאה והנקמה.

אך למרות המילים החריפות שנכתבו,
לעתים צריכים להשתמש גם במדות
הללו של השנאה והנקימה, וכמו שמואל

מעין החכמה

ובזה הגוון הלך מורינו הרב ישראל בן אליעזר
(הבעש"ט), עם נכדו חנן הקדוש רבי ברוך
ממזיבוזי וכיוצא בהם, צדיקים לאלפים
ולרבבות, שסבלו בעולם הזה יסורים וצרות
ודוחק וחירופין וגידופין, והלבנת פנים וחלישות
דעת, על ידי רשעים גמורים, שאין להם חלק
באלקי ישראל, הם והשמחים עמהם, והשומע
להם ואינו מוחה במסירות נפש.

יש נהורא **גוון סומק** (אדום), שנוטה נפשו
לסיגופים מרורים, ושוף דמו בעבור ה'
יתברך במסירות נפש וכוונת ומשבית ושוף
זמן של רשעים כמים, ומקריב בזה עולות,
ובכל כמו מוסר נפשו להעמיד הדת על תילה...

וכל אחד נכנס לגוון שלו... וכפי נטיות הנשמה
לחסד (לבן) או לגבורה (אדום) או לתפארת
(ירוק), כך עולה באותו הגוון...

31. כתב הגה"ק רבי יצחק אייזיק יהודה יחיאל
סאפרין מקאמרנא בספרו נתיב
מצותיך (נתיב התורה, שביל ראשון - אות א), וזתו"ד:

לימוד תורה לשמה, זהו קיום העולם וחיות
נפש הישראלי... כי בלימוד התורה
יהיה לאדם מזון בגן עדן ובעולם הבא, ויזכה
להשביע את נפשו מאור הנשפע מטל השמים,
ויזכה לשעשוע הנשמות שבגן עדן.

כי מאש ומים דאצילות נעשה הרקיע שעל גבי
גן עדן, וברקיע יש ארבעה גוונים: חנן
סומק אוכם ירוק, ובאלו הארבעה גוונים
שבארבע רוחות, יש בו ארבעה פתחין, ובכל
הפתחים יש נהורין כפי אותן הגוונים.

כי יש שנוטה נפשו לאהבת ה' יתברך מאוד,
ומלאך מיכאל עוזרו שינצל מפגעי עולם
הזה, ברשות ה' הנכבד והנורא, וזוכה לגוון לבן,

תורת הקבלה, חייב לזכך את רגשותיו!

אי אפשר לזכות ולטעום מהאור האלקי כשהרגשות אפלים, ומלאים בהרגשת עליונות על הזולת, בשנאה קנאה ותחרות.

אי אפשר לזכות ולטעום מהאור האלקי כשהרגשות אפלים, ומלאים בשנאה עצמית, בעצבות בכי ודכאון.³²

השגת האדם תלויה רק ברגש מתוקן!

למאות! ואם מוצאים תלמיד חכם כזה, צריך לרדוף אחריו, כי בזכותו משיגים אלקות.

וזו התשובה לאליעזר, שלשה ממדים לאדם: שכל, רגש, וכח ביטוי. ועיקר האדם הוא רגשותיו! כאשר מתקנים את הרגש - נעשים אדם שלם, שראוי להיכנס לתוכו האור!

ולכן, הרוצה לזכות ולטעום מעט מן האור האלקי,

מעין החכמה

וכמו כן, בכל פעם שמתעורר באדם איזו מדה רעה, כעס, גאווה, יאוש, דכאון וכו', והתעוררות הזו מורגשת בו, הרי הוא נשאב לתוך גבולות החושך.

ולעתים, הרגשות השליליים הללו, הם בעוצמה כל כך חזקה, עד שכל כולו, כל מציאות רגשותיו, שבים אל המצב הראשוני: "וְהָאֶרֶץ הָיְתָה תָהוֹ וְנָהוּ וְחָשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם" (בראשית א, ב...)...

ושם, באותו מצב ראשוני, האלקות היתה נסתרת, לא חשים ולא רואים אלקות, והחיים מרים כלענה, בלי חיות, בלי תקווה...

ואין שום עצה אלא לבקוע את החושך בגרזנים!...

32. וברשותכם נרחיב: כידוע, ביהודי ישנם חמשה חלקים כלליים, והם: חכמה, רגש, מחשבה, דיבור ומעשה.

והנה, המושגים 'אור' ו'חושך', שייכים לחלק ה'רגש'.

כאשר ה'רגש' מתוקן, כאשר ה'רגש' הוא כרצונו יתברך, הרי האדם חש ב'אור'.

אך, חלילה, כאשר ה'רגש' הוא לא כרצונו יתברך, הרי האדם נמצא ב'חושך'.

ומכיון שכך, כל פעם שמתעורר באדם רגש ורצון לאיזו תאוה, כגון: תאוה לאוכל, לממון, לאשה, הרי הוא נכנס לתוך גבולות החושך.

העולה מן האמור להלכה ולמעשה

את האדם לבחינת 'נפש' - הבאה מעולם העשיה, ואחר כך לימוד המשנה המזכה את האדם לבחינת 'רוח' - הבאה מעולם היצירה, ואחר כך לימוד הגמרא והמדרשים המזכה את האדם לבחינת 'נשמה' - הבאה מעולם הבריאה, ולבסוף לימוד הזוהר הקדוש וספרי פנימיות התורה המזכה את האדם לבחינת 'נשמה' - הנשמה - הבאה מעולם האצילות.

ד. בכלליות, ישנם באדם שלשה ממדים, והם: שכל, רגש, והתגלות הנפש בדיבור ובמעשה.

ומבואר שההשגה הגדולה הזו תלויה דוקא בחלק הרגש! השגת אורות וקדושה תלויה דוקא בתיקון חלק הרגש!

אי אפשר לזכות ולטעום מהאור האלקי כשהרגשות אפלים, ומלאים בהרגשת עליונות על הזולת, בשנאה קנאה ותחרות.

אי אפשר לזכות ולטעום מהאור האלקי כשהרגשות אפלים, ומלאים בשנאה עצמית, בעצבות בכי ודכאון.

השגת האדם תלויה רק ברגש מתוקן!

א. הדבר הראשון שיהודי צריך לדעת, מה בדיוק ה' יתברך רוצה ממנו ומה בדיוק עליו לעשות.

כי אם אדם לא יודע כלל מה תפקידו בעולם, הוא עשוי לאבד את כחו וזמנו בעולם להבל וריק, ובסופו של דבר לצאת ממנו מופסד.

ב. כדי לדעת מה בדיוק עלינו לעשות ומה שליחותנו בעולם, נתן לנו הקב"ה את התורה הקדושה כדי שתדריך אותנו בדרך הישרה, וחובתנו לשבת וללמוד את התורה הקדושה, ובפרט ללמוד את ההלכות שבתורה כדי שנדע בבירור מה מותר ומה אסור, מה כשר ומה פסול.

אך מי שרוצה להתקרב לה' מבלי ללמוד את תורתו, מכלה את כחו וזמנו להבל וריק, כיון שבוודאי יעשה טעויות רבות בדרכו, הוא יתיר את האסור ויטהר את הטמא ויכשיר את הפסול, וכמו שאמרו חז"ל: 'אין בור ירא חטא, ולא עם הארץ חסיד'.

ג. כדי שלימוד התורה אכן יזכה את האדם להתעלות ממדרגה למדרגה וממעלה למעלה עד רום כל המדרגות והמעלות, צריך ללמוד את כל חלקי התורה הקדושה באופן מסודר, החל מלימוד המקרא המזכה

הילולת אור החיים הקדוש
לע"נ שלמה בן מסעודה, וסעודת הודיה לתומר בן סוזן

מאירי העולם

דברי הספד בלוויית
גב' מרים ברדוגו

השיעור המרכזי בבית המדרש המאירי לארץ

סידור חופה וקידושין
משפחת מיימון

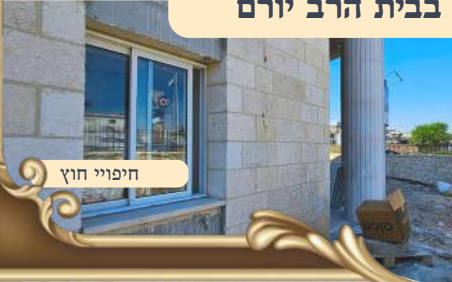

שבע ברכות לבנו של הרב חנוך כהן שליט"א - ראש ישיבת באר התלמוד ירושלים,
ונכד הרב יהודה כהן שליט"א - חבר מועצת חכמי התורה

מסילות אל הנפש
בטכניון חיפה

התקדמות הבניה בבית הרב יורם

חיפוי חוץ

הקמת הגדר

ניתן להשיג את ספרי מכון המאי"ר לארץ בחנויות המובחרות:

כל תורת אבינו מו"ר הרב **יורם אברג'ל** זיע"א
ובנו וממשיך דרכו מו"ר הרב **ישראל אברג'ל** שליט"א

בני ברק

הדרת הספר,
גוטמן
אמרי חיים 22
03-677-4886

באר שבע

מקור החכמה
אברהם אבינו 91
050-528-0680

אשקלון

בית יוסף
צה"ל 33
054-698-9411

אשדוד

משה שדה
תשמישי קדושה
כנרת 5
052-395-1001

חולון

בשם השם
דב הוז 8
052-608-7084

חדרה

אורייתא קדישתא
הרצל 96
052-537-7184

בת ים

מחסן הפצה בת ים
הנביאים 50
050-231-1542

בני ברק

ספרי אברמוביץ
קוטלר 5
03-5793829

ירושלים

הפצת ספרי קודש
דוד 2
02-623-0294

יבנה

אמיר צברי
קניון קנדי סנטר
08-933-3130

חולון

חיים ביד
מבצע סיני 9
03-501-0177

חולון

רמי לוי ספרי קודש
ראול ולנברג 4
054-315-0091

לוד

עטרת רחל
רמז 3
052-830-1603

ירושלים

ספרי חיים
כנפי נשרים 26
052-716-5070

ירושלים

נידם שיווק
ספרי קודש
רבנו גרשום 5
050-523-3597

ירושלים

ספרי אברמוביץ
מאה שערים 15
02-502-2567

ראשון לציון

אמרי שפר
הרבי מלובביץ' 5
052-832-5207

ראשון לציון

ספרי ראשון
פינסקר 12
03-969-8224

קרית גת

ספריית דרך חיים
הארז 42
052-565-0181

נתיבות

והגית בו
רבי עקיבא 1
054-685-8486

תל אביב

הוד יוסף
לחי 55
052-600-5582

שדרות

מרכז הקדושה
בן יהודה 14
08-689-9600

- מופץ חינוך לזכויות הרבים -

שעורי השבוע

מפי הרה"ג רבינו ישראל אברג'ל שליט"א

LIVE

השיעורים מועברים גם בשידור חי בערוצי המדיה של בית המדרש 'המאיר לארץ'

ראשון - תשעה באב 3/8 בשעה 15:00

92.1FM | 105.7FM | 104.3FM

שני - כל שבוע בשעה 18:30 מנחה ושיעור

בית הכנסת 'היכל נפתלי', רח' ברוריה 6

אשדוד

חמישי - כל שבוע בשעה 18:30 מנחה ושיעור

בית המדרש 'המאיר לארץ', רחוב הקציר 666

נתיבות

פרשת דברים - חזון

ח' אב ה'תשפ"ה

זמני שבת קודש

רבינו תם	יציאת שבת	הדלקת נרות	עיר
21:00	20:09	19:16	באר שבע
21:00	20:08	19:18	תל אביב
21:03	20:11	19:18	חיפה
20:44	20:12	19:04	אילת
21:02	20:10	19:20	ירושלים
		19:00	ירושלים 40 דק'

מסילות אל הרב

משה רבינו הוכיח את עמו ברמזים עדינים בלבד, ולא באריכות לשון וביטויים חריפים.

כאשר מוכיחים מישהו על ענין בלתי רצוי, אין להאריך או לנקוט בביטויים מביישים, אלא בעדינות וזהירות רבה.

(אמרי נועם דברים, עמוד ב')

יש לכם מה לספר לנו על המסילות? כתבו למייל: 3740200@h-l.org.il

ערוצי מחלקת המדיה

www.hameir-laarets.org.il

08-37-40-200 08-649-9859 קו המאיר לארץ

הפצת תורה חובקת עולם
היה שותף 08-37-40-200

לתרומות:

- בנק מזרחי טפחות,

סניף 433 קרית גת, חשבון 96556

- בנק הדואר, סניף 1, חשבון 27016519

- בכל עמדות 'נדרים פלוס'